

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อพรหมจริย — ความประพฤตินี้ไม่ประเสริฐ”

อพรหมจริย อ่านตามภาษาบาลีว่า อะ - พรา - มะ - จะ - ริ - ยะ มาจากคำว่า น (ไม่) [แปล/ลง น เป็น อ] พรหม (ประเสริฐ) กับคำว่า จริย (ความประพฤติ) รวมกันเป็น อพรหมจริย แปลว่า ความประพฤตินี้ไม่ประเสริฐ หรือ อพรหมจรรย์ เมื่อกล่าวโดยรวมแล้วมุ่งหมายถึงอกุศลธรรมทั้งหมด เพราะอกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวง ไม่ใช่สิ่งที่ประเสริฐ ขณะที่อกุศลธรรมเกิดขึ้น ก็เป็นความประพฤตินี้ไม่ประเสริฐ โดยเฉพาะที่เป็นความประพฤตินี้ไม่ประเสริฐอย่างยิ่ง คือการดำเนินไปในหนทางที่ผิด เป็นหนทางที่ไม่นำไปสู่ความเข้าใจธรรมตามความเป็นจริง เป็นหนทางที่ทำให้อกุศลธรรมทั้งหลายพอกพูนหนาแน่นยิ่งขึ้น มีความเห็นผิด เป็นต้น เบียดเบียนทั้งตนเอง เบียดเบียนทั้งผู้อื่น และยังเบียดเบียนคำจริงของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอีกด้วย ซึ่งเป็นโทษโดยส่วนเดียว ข้อความในพระสูตรต้นตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค กุกกุฏารามสูตร แสดงถึงการดำเนินไปในหนทางที่ผิด ว่าเป็น อพรหมจรรย์ หรือเป็นความประพฤตินี้ไม่ประเสริฐ ดังนี้ คือ

“ข้าพเจ้าได้สดับแล้วอย่างนี้ .- สมัยหนึ่ง ท่านพระอานนท์และท่านพระภัททะ อยู่ ณ กุกกุฏาราม ใกล้เมืองปาฏลิบุตร ครั้นนั้น ท่านพระภัททะออกจากที่เรือนในเวลาเย็น เข้าไปหาท่านพระอานนท์ ได้ปราศรัยกับท่านพระอานนท์ ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันแล้ว จึงนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้ว ได้ถามท่านพระอานนท์ว่า ท่านอานนท์ ที่เรียกว่า อพรหมจรรย์ๆ ดังนี้ อพรหมจรรย์ เป็นไฉนหนอ. ท่านพระอานนท์ กล่าวว่า ดีละๆ ท่านภัททะ ท่านช่างคิด ช่างแสวงหาปัญหา ช่างไต่ถาม ก็ท่านถามอย่างนี้หรือว่า ท่านอานนท์ ที่เรียกว่า อพรหมจรรย์ๆ ดังนี้ อพรหมจรรย์เป็นไฉนหนอ. พระภัททะ กล่าวว่า อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ. พระอานนท์กล่าวว่า หนทางที่ผิด อันประกอบด้วยองค์ ๘ คือ มิจฉาทิฏฐิ (ความเห็นผิด) มิจฉาสังกัปปะ (ตำริผิด) มิจฉาวาจา (วาจาผิด) มิจฉากัมมันตะ (การงานผิด) มิจฉาอาชีวะ (เลี้ยงชีพผิด) มิจฉาวายามะ (เพียรผิด) มิจฉาสติ (ระลึกผิด) มิจฉาสมาธิ (ตั้งมั่นผิด) นี้แล เป็นอพรหมจรรย์”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา มีความละเอียดลึกซึ้งเป็นอย่างยิ่ง และที่สำคัญ แสดงถึงสิ่งที่มีจริงในชีวิตประจำวัน ที่ไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่าเป็นธรรม คือ สิ่งที่มีจริง ๆ การที่จะเข้าใจธรรมได้นั้น ต้องอาศัยการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม สะสมปัญญาไปตามลำดับ และจะต้องอาศัยกาลเวลาอันยาวนานในการอบรมเจริญปัญญา สะสมไปที่ละเล็กทีละน้อย เพราะเหตุว่า ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมโดยละเอียด โดยนัยประการต่างๆ มากมาย ก็เพื่อประโยชน์แก่ออกุศลแก่สัตว์โลก จะได้มีความเข้าใจอย่างถูกต้อง ไม่เข้าใจผิด ธรรมดาของ

ผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่ ยังละกิเลสอะไรๆ ไม่ได้ ก็ย่อมจะมีเหตุปัจจัยทำให้กิเลสประเภทนั้นๆ เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ การหลงมกมายหลงเชื่อคล้อยไปในสิ่งที่ผิด เป็นเรื่องของอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ แสดงให้เห็นเลยว่า ความเห็นผิด ความติดข้อง และความไม่รู้ นั้น นำพาไปในสิ่งที่ผิดมากมาย ไม่มีความเข้าใจถูกเห็นถูกอะไรเลย เป็นเหตุให้พอกพูนกิเลสอกุศลให้มากขึ้น เพราะเหตุว่า **ประพัตติปฏิบัติหนทางใดๆ ด้วยความรู้ หนทางนั้นไม่ใช่หนทางของปัญญา แต่เป็นหนทางที่ผิดโดยตลอด** แล้วอย่างนี้ ที่ฟังจริงๆ ของชาวพุทธคืออะไร? บุคคลผู้เป็นชาวพุทธอย่างแท้จริง ต้องเป็นผู้ฟังพระธรรมและมีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงตามพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง พระองค์ทรงเป็นผู้บอกทางว่า ทางที่ถูก ที่เป็นไปเพื่อการรู้แจ้งสิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริง ถึงความเป็นผู้บริสุทธิ์หมดจดจากกิเลส คืออะไร นั่นก็คือทางแห่งการอบรมเจริญปัญญา ซึ่งเป็นทางเดียวเท่านั้นจริงๆ ที่จะเป็นไปเพื่อการดับทุกข์หมดจดจากกิเลสได้ในที่สุด ส่วนการจะดำเนินตามทางดังกล่าวหรือไม่ นั่นก็เป็นเรื่องของแต่ละบุคคลจริงๆ ตามการสะสม ถ้าเป็นผู้ดำเนินตามทางดังกล่าว ผลก็คือปัญญาเจริญขึ้นไปตามลำดับจนถึงความสมบูรณ์พร้อมของปัญญา ก็สามารถไปถึงการดับกิเลสทั้งหลายได้ในที่สุด แต่ต้องอาศัยกาลเวลาอันยาวนานในการอบรมเจริญปัญญา ไม่ใช่เพียงแค่ชาตินี้ชาติเดียว แต่ในทางตรงกันข้าม ถึงแม้ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทรงแสดงหนทางที่ถูกต้องแล้ว แต่บุคคลนั้นไม่ดำเนินตามทางดังกล่าว กลับเดินทางไปในทางที่ผิด ซึ่งเป็นหนทางแห่งการทำด้วยความเป็นตัวตน ด้วยความหวัง ความต้องการ ทำตามๆ กันไปด้วยความไม่รู้ ก็ย่อมเป็นผู้ไม่ได้รับประโยชน์จากพระธรรม ไม่เข้าใจความจริง และยังต้องเวียนว่ายตายเกิดอย่างไม่มีวันจบสิ้น ไม่สามารถพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้เลย **พระธรรม ไม่สาธารณะ คือ ไม่ทั่วไปกับทุกคนจริงๆ เฉพาะบุคคลผู้สะสมเหตุที่ดีมาแล้ว เคยได้ยินได้ฟังพระธรรมมาแล้วเท่านั้นที่จะเห็นประโยชน์และพร้อมที่จะรับฟังด้วยความเคารพ** จึงจะเป็นผู้ได้ประโยชน์จากพระธรรมอย่างแท้จริง จึงแสดงให้เห็นตามความเป็นจริงว่า ที่จะมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังมีกำลังปรากฏ ตามความเป็นจริงนั้น ต้องได้ฟังได้ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงด้วยความเคารพ ละเอียดย ละเอียด รอบคอบจริงๆ เพราะพระธรรมทั้งหมดนั้น แสดงให้ผู้ฟังผู้ศึกษาได้เข้าใจสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริงนั้น มีจริงในชีวิตประจำวัน ไม่ต้องไปทำอะไรที่ผิดปกตินั้นมาในการที่จะรู้ธรรม แต่ต้องเป็นปกติจริงๆ ไม่ใช่ผิดปกติ การไปในหนทางที่ผิด เช่น การนั่งสมาธิ การเดินจงกรม ไม่ใช่การปฏิบัติธรรม ไม่ใช่เหตุที่จะทำให้รู้ธรรม เพราะการปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องของการถึงเฉพาะลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏ ด้วยสติและปัญญา ซึ่งจะขาดปัญญาตั้งแต่ต้นไม่ได้เลยทีเดียว

ทางที่ทำให้หลง ทางที่ทำให้ผิด นั้น มีมากอย่างยิ่ง ดังนั้น **ที่จะไม่หลงทาง ที่จะไม่ไปทางผิด** จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะกลับมามองที่การฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ซึ่งเป็นเรื่องที่ละเอียด ลึกซึ้ง อย่างยิ่ง แต่ก็สามารถที่จะเข้าใจได้ ขอเพียงมีความอดทน มีความเพียร เห็นประโยชน์ต่อการที่จะเข้าใจความจริง เพื่อขัดเกลาละคลายความไม่รู้และกิเลสทั้งหลาย และที่สำคัญ ความเข้าใจพระธรรม อันเนื่องมาจากการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ทรงแสดงจะทำให้มีความเบาสบายไม่หวั่นไหวไปด้วยอำนาจของอกุศล มีความมั่นคงในเหตุในผล ไม่ไหลไปตามการกระทำในสิ่งๆของผู้อื่น พร้อมกับมีความมั่นคงยิ่งขึ้นที่จะฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง อบรมเจริญปัญญาต่อไป ซึ่งเป็นการศึกษาในสิ่งที่ประเสริฐที่สุด เมื่อมีปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกแล้ว ก็มีปัญญาเป็นเครื่องนำทางชีวิตที่ดีให้โน้มประพฤตินในสิ่งที่ถูกที่ควร เว้นจากความประพฤตินที่ไม่ประเสริฐ คือ อพรหมจรรย์ได้ในที่สุด.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]